

ОЛТИН ДАВРИМИЗНИНГ ҲАР ЛАҲЗАСИНИ ЯНГИЛАНИШ ВА ИСЛОҲОТЛАРГА САФАРБАР ЭТАЙЛИК!

ILM OLMOQQA INTILISH – HAR BIR MUSLIM VA MUSLIMA UCHUN FARZDIR

Ziyo chashmasi

ABDULLA QODIRIY NOMIDAGI JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI GAZETASI

15.04.2017 № 5 (253) ISSN-2010-9393 ziyo-chashmasi@umail.uz 1993-yil 21-martdan chiqa boshlagan

ХАБАРЛАР/ЯНГИЛИКЛАР/ХАБАРЛАР/ЯНГИЛИКЛАР/ХАБАРЛАР

ИНСТИТУТИМИЗДА СУМАЛАК САЙЛИ

Мамлакатимиз бўйлаб Наврўз — умум-халқ байрами катта сайил сифатида кенг нишонланди. Институтимизнинг профессор-ўқитувчилари ва талаба ёшлари ҳам ушбу бахорий байрамни муносиб кутиб олишди. Худуд ободонлаштирилди, дарахт ва гул кўчатлари ўтказилди. Яқинда маънавий-маърифий бўлим, хотин-қизлар ҳамда касаба уюшма кўмитаси бошланғич ташкилотлари ташаббуси билан яна бир кўхна қадрият — сумалак сайли бўлиб ўтди.

Тадбирда институтнинг фахрий ўқитувчиларидан профессор Абдураим Номозов ҳамда Фания Ахмедшина сўзга чиқиб, сумалак таомининг вужудга келиш тарихи ҳақида ёшларга сўзлаб беришди.

— Наврўз ва сумалак таоми жуда узоқ

тарихга эга, — дейди профессор Ф.Ахмедшина. — Берунийнинг "Қадимги халқлардан қолган ёдгорликлар", Умар Хайёмнинг "Наврўзнама", Фирдавсийнинг "Шоҳнома", Навоийнинг "Тарихи мулуки Ажам" каби қатор асарларида қимматли маълумотлар берилган. Уларнинг кўпчилиги мифологик, афсонавий моҳиятда бўлса-да, маълум даражада ҳақиқатни ҳам акс эттирган. Улар маънавий меросимиз нақадар чуқур илдиэга эга эканлигидан дарак беради.

Сайил иштирокчиларига яна бир миллий таом — ош тортилди. Мусиқий таълим йўналиши жамоаси томонидан куй-қўшиқлар ижро этилди.

Мамлакат НОРМАТОВА,
«Зиё чашмаси»нинг
жамоатчи муҳбири.

СУҲБАТ МАВЗУИ — САЛОМАТЛИК

24 март — Бутунжаҳон силга қарши курашиш куни" муносабати билан давра суҳбати ўтказилди.

Вилоят силга қарши курашиш диспансери катта шифокори Зайнаб Расулматова бу касалликнинг тарихи, келиб чиқиш сабаблари, клиникаси, профилактикаси ҳамда даволаш йўллари ҳақида сўзлади. Ҳасталикнинг жуда хавфли оқумли касалликлар сирасига кириши, айниқса, ҳомиладор аёллар, иммунитетни паст кишилар ва қандли диабет билан ҳасталанган беморларга тез ва осон йўл билан юқиши, унинг профилактикаси жиддий жараён экани таъкидланди.

Давра суҳбати давомида Саломатлик ва

тиббий статистика институти вилоят филиали катта шифокори Зиёда Сатторова ҳамда ўрта тиббиёт ходими Моҳичеҳра Бухорова ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар.

Талабаларнинг сил касаллиги ҳақидаги тушунчаларини аниқлаш мақсадида анкета-сўровнома ўтказилди. Иштирокчиларга мавзуга доир видеоролик намойиш этилди.

Талабалар томонидан берилган саволларга соҳа мутахассислари етарли тушунчалар билан жавоб беришди.

Зулайхо АБДУВАҲОБОВА,
«Зиё чашмаси»нинг
жамоатчи муҳбири.

ЖИНОЯТЧИЛИК — БОШИ БЕРК ЙЎЛ

Институтимизда жиноятчиликка қарши кураш, гиёҳвандлик ва наркоманияни олдин олишга қаратилган чора-тадбирлар дастури юзасидан давра суҳбати бўлиб ўтди.

Тадбирда чет тиллар факультетининг маънавий-маърифий ишлар бўйича декан ўринбосари А.Рустамов ёшлар ўртасида соғлом муҳитни шакллантириш, уларни турли ёт гоғалар таъсиридан ҳимоялаш ҳақида мулоҳазаларини билдирди.

Саломатлик ва тиббий статистика институти вилоят филиали шифокори З.Сатторова ҳамда вилоят наркологи диспан-

сери шифокори Ш.Ғаниев аҳолининг соғлом турмуш тарзини шакллантириш, ичиш, чекиш каби зарарли хулқ-одатлардан сақланиш, тиббий маданиятни юксалтириш ҳақидаги фикрлари билан ўртоқлашдилар. Мавзуга бағишланган слайд ва видеороликлар намойиш этилди.

Маънавий соатларида талабаларга "Жиноятчилик ва наркомания - боши берк йўл" мавзуйда кенг тарғибот ишлари олиб борилмоқда.

Ислом АБДУМАЛИКОВ,
«Зиё чашмаси»нинг
жамоатчи муҳбири.

"Баркамол авлог"га мезбонлик қиламиз

"Баркамол авлог" спорт мусобақаларининг Республика босқичига бу йил вилоятимиз иккинчи маротаба мезбонлик қилади. Май ойида ўтказилиши режалаштирилган мусобақаларга институтимиз жамоаси ҳам пухта тайёргарлик кўрмоқда. Институт биноси ва меҳмонлар ҳордиқ чиқарадиган ётоқхонамиз таъмирланмоқда. Институтимиз профессор-ўқитувчилари ва талаба ёшлари шахримизни ободонлаштириш умумхалқ хашарида фаол қатнашдилар.

Саралаш мусобақаларидан хушxabарлар кела бошлади. Нукус шаҳрида бўлиб ўтган мусобақаларда Жиззах вилоятининг гандболчи йигитлари финал босқичида иштирок этиш ҳуқуқини кўлга киритишди.

Финалда Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва Андижон вилояти гандболчилари билан куч синашдилар.

Спортчиларимизга омад ёр бўлсин!

Машхура ИСОМИДДИНОВА,
«Зиё чашмаси»нинг
жамоатчи муҳбири.

"СОҒЛОМ ТУРМУШ ТАРЗИ" ДАСТУРИ АСОСИДА

Институт профессор-ўқитувчилари, ходимлари ва талаба-ёшларининг соғлом турмуш тарзи кечиришлари учун шарт-шароитлар яратиш мақсадида махсус дастур ишлаб чиқилди.

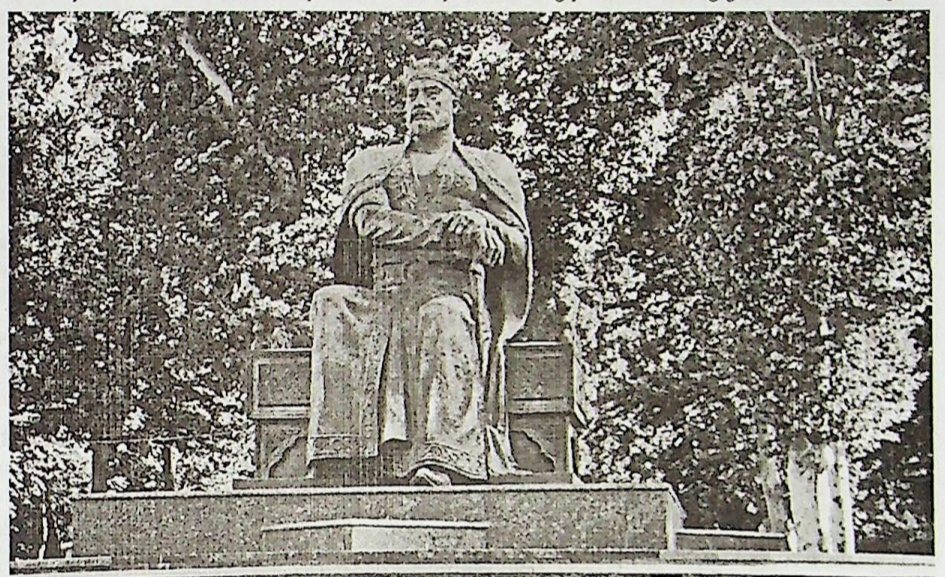
Дастур соғлом турмуш тарзига оид тарғибот-ташвиқот ишларини тизимли амалга ошириш, зарарли одатлардан сақланиш, жисмоний тарбия ва спорт билан мунтазам шуғулланиш, меҳнат, ижод ва илмий фаолиятда ўзаро ҳамкорлик, хур-

мат муҳитини шакллантириш мақсадини кўзлайди.

Дастур доирасида театр кунлари ўтказилди. Чет тиллар факультети талабаларининг тарихий шахарлар бўйлаб саёҳатлари уюштирилди. Шунингдек, дастурдан спорт мусобақалари, театр ва музейга ташриф, очиқ табиатда сайр ва китобхонлик тадбирлари ўрин олган.

Зебунисо ЖАВЛОНОВА,
«Зиё чашмаси» муҳбири.

9-апрель — Соҳибқирон Амир Темур таваллуд тоған кун

"Ағолам бор жойга ағоват бўлмас"

Соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 681 йиллиги муносабати билан институт маънавий-маърифий бўлими, хотин-қизлар кўмитаси бошланғич ташкилоти ва мусиқий таълим йўналиши ҳамкорлигида шу номдаги театрлаштирилган мусиқали томоша ташкил этилди.

Бугунги кунда миллий қадриятларимиз-

га алоҳида эътибор қаратилаётгани, аж-додларимизнинг бунёдкорлик ишлари ёш авлодга ибрат бўлиши тадбирда алоҳида таъкидланди.

Соҳибқирон ҳаётига бағишланган сахна кўриниши ҳамда видеороликлар намойиши иштирокчиларни хушнуд этди.

Фарход ҚУШНАЗАРОВ.

Ҳаракатлар стратегияси

Бугунги кунда мамлакатимизни модернизация қилиш бўйича олиб борилаётган ислохотлар тубдан янгича қиёфа касб этмоқда. Бунда ай-ниқса, "Ўзбекистон Республикаси янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида"ги фармоннинг қабул қилиниши давлат ва жамият қурилишини такомиллаштириш, инсон манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган кенг миқёсли ўзгартиришларни сифат жиҳатдан янги босқични бошлаб берди.

Ҳаракатлар стратегиясига мувофиқ, мамлакатимизни ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши белгиланган. Мазкур йўналишларнинг ҳар бири мамлакатимизда ислохотларни ва янгиланишларни янада чуқурлаштиришга оид аниқ бўлимлардан иборат.

Жумладан, "Давлат ва жамият қурилишини такомиллаштириш" йўналишида давлат ҳокимияти тизимида Олий Мажлиснинг ролини кучайтириш, қонун ижодкорлиги фаолиятининг сифатини тубдан яхшилаш, сиёсий партияларнинг аҳамиятини ошириш каби масалалар эътиборга олинган.

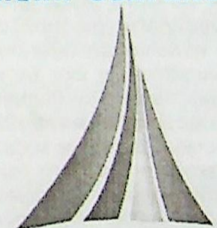
Хусусан, барча даражадаги ҳокимлар, прокуратура

тараққиёт йўлимизни белгилайди

ва ички ишлар органи раҳбарларининг аҳоли олдида ҳисобот бериш тизими шу йилнинг февраль ойидан амалиётга жорий этилди. Қонунчилик палатасининг депутатлари ва Сенат аъзолари барча туманларга чиқиб, ҳақиқий ҳолатни ўрганишди, ижтимоий-иқтисодий муаммолар аниқланди. Туман кенгаши сессияларида тегишли масъул раҳбарларнинг ҳисоботлари эшитилди ва мавжуд муаммоларни бар-тароф этишга қаратилган чора-тадбирлар ишлаб чиқилди.

Иккинчи йўналиш қонун устуворлиги, судларнинг ўз фаолиятини мукамал юритиши ва уларнинг чинакам мустақиллигини таъминлаш чора-тадбирларини назарда ту-тади. Шу мақсадда судья лавозимида бўлишнинг изчил муддатлари ва энг юқори ёшини белгилаш, судья ёрдамчиси лавозини таъсис этиш орқали судларни келгусида ихтисослаштириш, шунингдек, уларнинг қонуний ҳуқуқ-манфаатларини ҳимоя қилишга доир чора-тадбирларни амалга ошириш режалаштирилмоқда.

"Иқтисодий янада

HARAKATLAR STRATEGIYASI
2017-2021

ривожлантириш ва либераллаштириш" деб номланган учинчи йўналишда кўрсатилган чора-тадбирларни рўёбга чиқариш учун миллий валюта ва нархларнинг барқарорлигини таъминлаш, замонавий бозор механизмларини босқич-ма-босқич жорий этиш, ташқи иқтисодий алоқаларни кенгайтириш, саноатга замонавий технологияларни жорий этиш назарда тутилмоқда.

"Ижтимоий соҳани ривожлантириш" деб номланган дўртинчи йўналиш аҳоли бандлигини ошириш, фуқароларни ижтимоий ҳимоя қилиш ва уларнинг саломатлигини сақлаш, йўл-транспорт, муҳандислик-коммуникация ҳамда ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш чора-тадбирларини амалга оширишни ўзида акс этти-ради.

(Давоми 2-бетда)

Амир Темур таваллудига 681 йил тўлди

Жаҳонгир Темурнинг ҳарбий сиёсати

Мамлакатимиз мустақилликка эришган даврдан бошлаб, Амир Темур тарихини ўрганишга кенг эътибор қаратилди. Унинг давлат ва жамият тарихининг турли жабҳаларида тўтган ўрнини тадқиқ этиш муҳим аҳамият касб этади. Жумладан, ҳарбий сиёсатдаги стратегияси жаҳон тарихида ҳозирда ҳам дастуруламал бўлиб хизмат қилмоқда.

А. Якубовский шундай дейди: "Темур ёшлигидаёқ ақлининг тиниқлиги ва жасурлиги билан ажралиб турарди. Онда юриш, камондан отишда унга ҳеч ким тенг келолмасди".

Амир Темурнинг болалик дўстлари орасида Аббос Баҳодур, Жаҳоншоҳбек, Қимори Инок, Сулаймоншоҳбек, Идику Темур, Сайфуддинбек, Хиндушоҳ Қарқара ва бошқалар бор эди. Кейинчалик улар Амир Темурнинг лашкарбошилари ва сафдошларига айланди.

Темур босиқ феъл-атворли киши бўлган. Шу хусусияти билан маслакдошларини ўзига жалб қилган. У мамлакатда ҳарбий кучнинг аҳамиятини яхши тушуниб, кўшиннинг ҳарбий тақомилига катта эътибор қаратган. "Амир ва амир-ул умаро", яъни "бош амир" ҳарбий унвонини жорий қилган. Бундай олий даражадаги унвон олган саркарда-

лар вилоят ҳокимлиги ёки ноиблик лавозимига тайинланган. Темур армияни ҳарбий жиҳатдан ислоҳ қилар экан, кўшин бошлиқларини танлаш ва уларни тарбиялаш, лашкарий қисмларнинг жойлашиш тартиби, навкар ва сарбозларнинг қуролланиши ҳамда ички тартиб-интизом масаласига жиддий қараган. Унинг ҳарбий истеъдоди Олтин Ўрда хони Тўхтамиш, Дехли султони Маҳмуд ва Туркия султони Боязидлар билан олиб борган жангларда яққол намоён бўлади.

Амир Темур кўшини ўнтаклик аскарлар бирикмалар асосида тuzилган навкарлардан иборат эди. Лашкар "туман" - ўн минглик, "ҳазора" - минглик; "қўшун" - беш юзлик ва "айл" - ўнлик бирикмаларига бўлинган. Ўн минглик бўлинмалар учун "туман оғаси", минглик бўлинмалар учун "мириҳазора", юзлик бўлинмалар учун "қўшунбоши"

ва ўнлик бўлинмалар учун "айлбоши" ҳарбий мансабларини таъсис этган. Ҳарбийларнинг ҳақ-хуқуқларини, ойлик маошини юқори белгилан.

Жангларда баҳодирлик кўрсатиб, ғалаба қозongan амир учун инъомлар тортиқ қилган. Амирлар жангда ғалаба қилса ёки вилоятни фатҳ этса, туғ, ноғора, баҳодирлик мартабаси, шунингдек, давлат кенгашларига бемалол кириш ҳуқуқи ҳамда бирон сарҳаднинг ноиблиги билан сийланган. Бўлинма бошлиқлари - амирлар Темурга тобеъ бўлган ўн иккита қирқ аймоқ (қабилла) орасидан сайлаб олинган. Амирлик мартабаси дастлабки йилларда унга содиқ бўлган 313 нафар кишига берилган. Улар "амир-ул умаро", тўрт нафари "беклар беги", юз нафари мингбоши, юзбоши ва ўнбоши бўлган. Яна ўн икки нафар кишига бирдан то ўн иккига қадар даражаси амирлик унвонлари берилган. Ўн иккинчи даражаси амир, одатда, амир-ул умаронинг ноиблиги ҳисобланган. Ўн икки амирнинг ҳар бирига биттадан байроқ ва биттадан ноғора, амир-ул умарога битта байроқ, ноғора, ўн минглик кўшин, туғ ва чортуғ, тўрт нафар беклар бегининг ҳар бирига биттадан байроқ, ноғора, чортуғ ва бурғу (карнай) берилган.

Тарихчи Абдураззоқ Самарқандийнинг ёзишича, ҳарбий сафарда жангчи ўзи билан бир йилга етадиган озик-овқат, камон билан ўттиз ўқли садок, совут, найза ва қалқон олган. Икки суворийнинг битта захира чопқир оти, Ўрдада ҳар бир "айл" - ўнлик қисмда биттадан чодир, қозон, кетмон, ўроқ, болта, бигиз, иккитадан белкурак, 100 та игна, ярим ман арқон, битта ошланган пишиқ тери бўлиши шарт бўлган.

Ҳар бир вилоят белгиланган асосий - "асл" ҳамда захира - "изофа" қисмларни тўплаб берарди. Вилоятлар тош отар - сангандоз, девор бузувчи - манжаник, ўт отар ёки тўп - раъдан-доз ва нафтандоз ҳамда ўзи отар қуролларни ишлата биладиган жангчиларни тайёрларди. Аскарнинг қисмларни вилоятлардан тўплаш билан тавочи мансабидagi амалдорлар шугулланган. Амир Темур аскарларга ва уларнинг бошлиқларига алоҳида эътибор берган. Ҳар бир зобит (бўлинманинг кўшун ёки айлбошиси) жанг қилиш услубларини

яхши билиши фарз саналган. Оддий навкар низомни қатъий бажаришга мажбур бўлиб, жангда у аёвсиз ва довурак бўлиши, омонлик истаган душманга юмшоқ муносабатда бўлиши зарур бўлган.

Жаҳонгир СУВОНҚУЛОВ,
Баҳмал тумани
32-умумтаълим мактаби
тарих фани ўқитувчиси.

ТЕМУРИЙЛАР МУЗЕЙИГА САЁХАТ

Мустақиллик йиллари юртмизда янгидан-янги музейлар ташкил этилиб, бугунги маданий ҳаётимизнинг узвий қисмига айланди. Улар орасида Темурийлар тарихи давлат музейини жаҳоншумул воқеа деб баҳолаш мумкин.

Темурийлар тарихи давлат музейи Амир Темур ва темурийлар даврида илм-фан, маориф ва маданиятнинг юксак даражадаги тараққиётини ҳаққоний акс эттириши ва кенг тарғиб қилиш, чуқур инсонпарварлик руҳи билан сугорилган тарихий ютуқларимиз ва анъаналаримиз асосида ёш авлодни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1996-йил 14-мартдаги қарорига биноан жуда қисқа муддатда Тошкент шаҳрида барпо этилди.

Музей қурилишига Тошкент шаҳар ҳокимияти, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси, Тошкент шаҳар қурилиш бошқармаси, "Турон" фирмаси, Чкалов номли ишлаб чиқариш бирлашмаси, Миконд заводи, "Торсвак" қурилиш фирмаси (Югославия) ва бошқа ташкилотлар катта ҳисса қўшдилар.

Айлана шаклида қурилган бинонинг ташқи қиёфасига алоҳида эътибор қаратилди. Бинонинг ташқи кўринишига, салобатли мовий гумбазига назар ташлаган томошабин кўз ўнгиде шаклан Самарқанддаги Гўри Амир мақбараси намоён бўлади. Музей ўрта асрлар меъморчилиги қонун-қоидалари анъаналаридан фойдаланиб қурилса-да, замонамиз руҳига мос ҳолда яратилган.

Бино уч қаватли бўлиб, умумий баландлиги 31 метр, ташқи диаметри 70 метр, ички диаметри 50 метр.

Музейдаги деворий суратни ишлашдан аввал рассомлар жуда катта изланишда бўлганлар. Ҳар бир деталга эътибор бериб, акс эттирилаётган у ёки бу нарсанинг рамзий маъноларини ҳам ўрганиб чиққанлар. Жумладан, асарда мовий фон кўп ишлатилган. Амир Темур даврида ранглар орасида шу тус муҳим ўрин эгаллаган. Мовий осмон ул зотни мудом ўйланишга, хаёл суришга, тунларни бедор ўтказишга даъват этиб турган. Шу боис мовий осмон Амир Темур байроғининг ҳам рамзи сифатида қабул қилинган. Бу ранг ҳаммаша тириклик маъносини англатган. Яна у инсон ҳаётининг асоси оби ҳаёт эканлигини билдирган. Тимсоллар тилида бу яхшилик, донишмандлик, ҳалолликни ифода этади.

Залнинг марказий қисмидан мармар лавҳ устида VII асрга мансуб "Усмон Курьони"нинг 1905 йилда Петербургда нашр қилинган нусхаларидан бири жой олган.

Қисқа фаолияти даврида Ўзбекистон Республикаси ФА тасарруфидаги Темурийлар тарихи давлат музейи асосий музейшунослик илмий-услубий марказига айланди. Кенг кўламдаги тадбирлар ва кўргазмаларни ташкил этишда ҳам у асосий таянч вазифасини адо этаётгани табиий ҳолдир.

Музейдаги Темурийлар тарихига оид ноёб экспонатлар Ўзбекистон вилоятларидаги йирик музейлардан келтирилган, шунингдек, 1996 йилда Парижда Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига бағишлаб ўтказилган кўргазмадаги экспонатлар ҳам музейга ўтказилган.

Музей хазинасида Ўзбекистон тарихини акс эттирувчи 3 мингдан ортиқ ашёлар сақланади. Шундан "Асосий фонд"га 1971 та, "Ёрдамчи фонд"га 1090 та ашё киритилган. Ҳозирги кунда музей экспозициясидан 1700 дан ортиқ экспонат жой олган. Булар — Амир Темур ва темурийлар даври тарихига оид қўлёзмалар, ёзишмалар, қумуш ва мис тангалар, Гўри Амир мақбарасидан олинган ашёлар, сопол ва мис буюмлар, меъморий қопламалар, XIX-XX асрларга оид китоблар, тангалар, этнографик буюмлардир.

Музей хазинаси Ўзбекистон аҳолиси ҳамда чет давлатларнинг совғалари билан ҳам бойитилган.

Амир Темур ва темурийлар даври тарихи, шу даврда илм-фан, маданият, санъатнинг юксак даражада ривожланганлиги, Амир Темур ва темурийларнинг дунё маданияти ривожига қўшган улкан ҳиссаси ҳақида маълумот берувчи бу музей кенг жамоатчиликда, пойтахтимизга ташриф буюрган хорижий меҳмонларда катта таассурот қолдирмоқда.

Раҳимбой ЯРМАТОВ,
тарих ўқитиш методикаси
кафедраси катта ўқитувчиси.

Ҳаракатлар стратегияси

тараққиёт йўлимизни белгилайди

(Боши 1-бетда)

Тадбиркорлик фаолиятини бошлаш учун таълим муассасаларининг 10 минг нафар битирувчисига кредитлар ажратиш, ҳар бир туман марказида ишсиз фуқароларни касбга ўқитиш ва қайта тайёрлаш бўйича касб-хунар коллежлари базасида қисқа муддатли курсларни ташкил этиш, Тошкент ва Самарқанд шаҳрида Корея Республикаси маблағи ҳисобидан ташкил этилган касб-хунарга ўқитиш марказида камида 300 нафар ёшларни касбга қайта тайёрлаш, ўрта махсус ва касб-хунар таълими муассасаларида талабдан ортиқ ҳажмда тайёрланаётган гуманитар таълим йўналишларини қисқартириш ва мос равишда аграр сектор, ишлаб чиқариш ва ўй-жой коммунал хўжалиги соҳаси мутахассисларини тайёрлаш назарда тутилган.

Худудлардаги "Мурувват", "Саховат", Меҳрибонлик уйи каби муассасаларни таъмирлаш, жиҳозлаш ишларига алоҳида эътибор қаратилади. Ҳар бир туман ва шаҳардаги маданият ва истироҳат боғлари худудда "Нуронийлар маскани" ташкил этиш, уларни бой кутубхона, дам олиш, соғломлаштириш ва тиббий хизмат жиҳозлари билан таъминлаш режалаштирилган.

Устоз ҳақида сўз кетганда қалб нурга, зиёга тўлгандек бўлади. Кўз олдинга ёшлигинг келади. Уни бугунги кундаги камолотинг билан беихтиёр таққослайсан.

Устоз Аманлаев Абдурашул Ҳакимович 1971 йил 8 январда Самарқанд вилояти, Қўшрабат туманида, хизматчи оиласида туғилди. Ўрта мактабда ўқиб юрган пайтларидаяёқ, ўқитувчилик касбига қизиқа бошлади. Бу қизиқиш Тошкент давлат университети (ҳозирги Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети) томон етаклади. 1995 йилда олийгоҳни аъло баҳолар билан тамомлаб, Зафаробод туман халқ таълими бўлимида услубчи ва кабинет мудири лавозимида хизмат вазифасини бошлади.

Устоз тез орада ўзининг ҳаракатчан, билимдон ва ташкилотчилиги билан Жиззах вилояти педагоглари ўртасида катта ҳурмат қозondi. 2003 йилда илмий қобилияти сабаб, институтимизга ишга тақлиф этилди.

Дастлаб, тарих факультети ўқув ишлари бўйича декан ўринбосари, 2007-2009 йилларда ижтимоий фанлар кафедраси ўқитувчиси лавозимида меҳнат қилди. Ёш олим педагогик фаолият билан тадқиқот ишларини ҳамроҳанг олиб бориб, 2009 йилдан ижтимоий фанлар кафедраси катта ўқитувчиси лавозимига сайланди. Унинг кетма-кет монография,

Шунингдек, Ҳаракатлар стратегиясининг маъмур йўналишидан тўлиқ давлат таъминотидаги етим, ота-она қаровисиз қолган болалар ҳамда кўзи ожиз 1-гурух ногиронларини олий таълим муассасаларига қабул қилишда алоҳида давлат грантларини ажратиш, уларга имтиёзлар белгилаш, айрим йўналишлар бўйича худудлар кесимида мақсадли қабул квоталарини тасдиқлаш масаласи ҳам ўрин олган.

"Хавфсизлик, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш, чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий руҳдаги ташқи сиёсат юритиш" деб номланган бешинчи йўналиш доирасида республиканинг конституциявий тузуми, суверенитети ва ҳудудий яхлитлигини ҳимоя қилишга доир чора-тадбирларни рўйбга чиқариш, киберхавфсизлик соҳасида ахборот, норматив-ҳуқуқий асослар тизимини такомиллаштириш, аҳолини фавқулодда вазиятлардан хабардор қилиш тизимини ташкил этиш ва ривожлантириш, Орол фожиясининг оқибатларини юмшатиш назарда тутилмоқда.

Хулоса қилиб айтиш мумкинки, Ҳаракатлар стратегиясида белгиланган вазифалар ҳаётга татбиқ этилса, барча соҳалардаги мавжуд муаммо ва камчиликлар ўз ечимини топади.

Орифжон ОДИЛОВ.

Устоз ҳақида сўз кетганда қалб нурга, зиёга тўлгандек бўлади. Кўз олдинга ёшлигинг келади. Уни бугунги кундаги камолотинг билан беихтиёр таққослайсан.

ЭЪТИРОФ

Шогирдлар ортингдан эргашса...

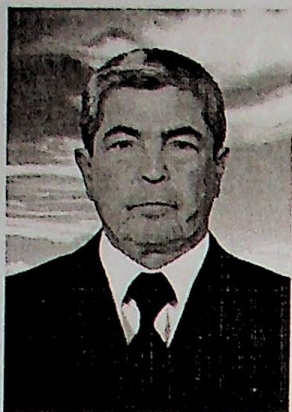
йинлади. Унинг раҳбарлиги даврида кафедра профессор-ўқитувчиларининг илмий салоҳияти кескин ўсиб бормоқда. Талабаларнинг республика фан олимпиадаларидаги муносиб иштироки, ташкил этилаётган маънавий-маърифий тадбирлар, анжуман ва семинарлар, илмий тўплам ва қўлланмаларнинг нашр этилиши бевоқифа унинг фаолияти билан боғлиқ. Кафедрани фанларнинг илмий-методик захираси кундан кун

бойиб бормоқда. Устоз камтар феъл-атвори, меҳнатсеварлиги ва талаба-ёшларга самимий муносабати билан шогирдлари орасида ҳам меҳр қозонган.

Абдурашул Аманлаев тиниб-тинчимас ижодкор, янгиликка интилувчан, принципаал раҳбар, шогирдларига эса меҳрибон ва талабчан устоздир.

Бекзод МИРЗАЕВ.

Неъмат АЛИМОВ

олий математика кафедраси мудир, математика факультети декани, физика-математика факультети декани, институт ўқув ишлари проректори, институт ректори вазифасини бажаруви лавозимларда самарали меҳнат қилди. Тажрибали педагог салкам 40 йиллик илмий-педагогик фаолияти билан элга танилди ва обрў-эътибор қозонди.

Н.Алимов раҳбарлигида 2 та илмий-амалий тадқиқот ва 1 та инновацион лойиҳа ишлаб чиқилиб, улар таълим тизимининг энг устувор йўналишлари — таълимда узвийликни таъминлаш, баркамол шахсни тарбиялаш тизими жараёнига ахборот технологияларини қўллаш, умумий ўрта таълим мактаблари учун миллийлик руҳи билан суғорилган дарсликларни яратишга бағишланган. Олиб борган илмий тадқиқоти натижалари бўйича 2 та ўқув қўлланма, 2 та монография, 90 дан ортиқ илмий-услубий мақолалар чоп этди ва 4 та патент олди.

Н.Алимов мутахассис сифатида Республика Давлат педагогика институтлари таркибий тузилмаларини оптималлаштириш ва бакалаврият таълим йўналишлари учун давлат таълим стандартлари, малака талаблари, ўқув режа ва фан дастурларини тайёрловчи ишчи гуруҳ аъзоси бўлиб, самарали фаолият кўрсатди.

Олий таълим тизимининг жонкуяри, фидойи ва талабчан устоз Неъмат Алимовнинг порлоқ хотираси институт профессор-ўқитувчилари, ходимлари ва талабалари қалбидан мангу сақланиб қолади.

**ИНСТИТУТ РАҲБАРИЯТИ
ВА КАСАБА УЮШМА
КЎМИТАСИ.**

Жиззах илм-фани оғир жудоликка учради. Институтимизнинг математика ўқиш методи кафедраси профессори Алимов Неъмат Адилевич 2017 йил 5 апрель куни узоқ давом этган оғир хасталиқдан сўнг вафот этди.

Алимов Неъмат Адилевич 1956 йил 26 сентябрда Жиззах вилоятининг Галлаорол туманида таваллуд топди. Ўрта мактабни тамомлагач, 1974 йили Тошкент давлат университети (ҳозирги Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети) га ўқишга кириб, 1979 йилда уни математика мутахассислиги бўйича муваффақиятли тамомлади. 1979-1981 йилларда Бухоро давлат педагогика институтини умумий математика кафедраси ўқитувчиси лавозимдан бошлади. 1981-1986 йилларда Тошкент давлат педагогика институтини аспирантурасида таҳсил олди.

1986 йилдан бошлаб устознинг меҳнат фаолияти институтимиз билан боғланиб ва умрининг охиригача шу масканда сидқидил меҳнат қилди. Жумладан, устоз олий математика кафедраси ўқитувчиси,

Эрта деб бўлмайди, роппа-роса 8:00 да уйғондим. Ижодкор инсонга қийин. Уйқу дегани ҳеч келавермайди.

Шоша-пиша кийиниб, институт томон йўл оламан. Эрталабчи чой тушлик билан бирга қилинадиган бўлди.

Шаҳримиз кундан кунга чирой очиб бормоқда. Қисқа давр ичида раво кўчалар, янги-янги бинолар бунёд этилди. Беихтиёр хурсанд бўласан киши.

Ҳаёл билан бўлиб, йўл ўртасида ётган тошни тепиб олдим. Шу ерга ҳам тош қўядими, ботинкам йиртилди...

Тошни четга улоқтириб, йўлимда давом этдим. Полябалимни авайлаб институтга етиб келдим. Шу пайт кўзим панжарага ёпиштирилган эълонга тушди:

«Маълумотдан қатъий назар, ишга оламини. Мурожат учун тел.: ...7643».

Кизиқишим ортди. (Талаба ҳамиша қўшимча даромадга эҳтиёж сезади) Зора, дардан бўш вақтимга иш топилса.

Айтилган рақамга кўнгирик қилдим. Овози йўғон киши гўшакни кўтарди.

— Эълон бўйича телефон қилаётгандим...

— Сизни тушундим. "Жиззах ҳақиқати" газетаси таҳририятига келинг.

— Қачон борсам бўлади?

— Ҳозирок.

Ўйланиб қолдим. «Маълумотдан қатъий назар» ишга оладиган қандай лавозим экан...

Барибир хурсанд бўлдим. Нима иш бўлса ҳам майли, қилаверман. Газетада экан, буниси яна яхши. Журналистикада ун-

ча-мунча ўқувим бор. Астойдил ишлаб, ўзимни кўрсата олсам, ажабмас...

Дарсни ҳам унутиб, йўлга тушдим. Бинога кириверишда баланд бўйли, озғин гавдали қоровул қарши олди.

— Эълон бўйича келгандим, — дедим секингина.

Қоровул ўзини йўқотиб қўйди.

— Бешинчи қаватга чиқаверинг, хўжайин, — деди

ТОНГГИ ТУШ

бир оз ўзини қўлга олиб. Ҳайрон бўлдим. Бу киши ҳаммага хўжайин деб мурожаат қилармикан, ажаб!

Бешинчи қаватга кўтарилдим. Лифт эшиги очилиши билан куюк тамаки тутуни ортидан кексароқ кишига кўзим тушди.

— Эълон бўйича келган сизми?

— Ҳа.

— Юринг, иш жойингизни кўрсатаман. Ўтган ҳафта бош муҳарриримиз нафақага чиқди. Ижодий жамоа ўзаро келишиб, эълон беришга, ким биринчи мурожаат қилса, бўшаб қолган лавозимга тайинлашга қарор қилдик.

У ҳашамтли эшик қаршида тўхтади.

— Хонангиз мана шу. Столингиз устида янги сонга режалаштирилган хатлар

ХИҚОЯ

бор. Сара-лаб берарсиз...

Қарахт ҳолда хонага кирдим. Учбурчак стол ортидаги юмшоқ ўриндиққа жойлашдим. Стол устида адлия, солиқ ва яна бир қанча ташкилотлардан келган хатлар ётарди. Ишонасизми, улар орасида олийгоҳимиз ректорининг Шароф Рашидов таваллудига бағишланган мақоласи ҳам бор экан. Мақола-ни кўлимга олиб, ўқиб чикдим.

Сўнг, бурчагига қайд этиб қўйдим:

«Биринчи саҳифага! Имзо. Бош муҳаррир».

Креслога ёнбошлаб, ўйга толдим. Наҳотки, орзум ушалган бўлса? Наҳотки, шу каттақон даргоҳда энди мен раҳбарман?

Шу пайт қўл телефоним жиринглаб қолди.

Кўтардим.

— Эшитаман. Ким бу?

— Шоир ҳали ҳам ухлаб ётибсанми? Мен, Абдумаликовман.

— Ҳа, сенми? Уйғондим. Аникроги уйғотдинг...

— Кечикдинг, Биринчи дарс Ижод домланинг маърузаси. Киритмай қўйма-син.

— Ҳа-я, майли. Дарсда кўришамиз.

Соатга қарадим — 8:30. Уйғотмаса бўларди, барибир кечикибман. Домлага қандай туш кўриб, кечикканимнинг аҳамияти бўлса эди...

Ҳа, ижодкор инсонга қийин. Ярим тунга қадар ҳаёллар билан уйқу ҳам ёдидан чиқади.

Тушида эса...

Абдуғаффор АБДУРАҲМОНОВ, тарих факультети талабаси.

“Баҳор келди сени сўроқлаб”

Яқинда Муҳтарама Улугованинг элимиз ардоғидаги шоира Зулфияхоним билан йигирма йил ҳамроҳ, ҳамнафас бўлган пайтларида кузатган, эшитган ва шоира вафотидан ўн беш йил ўтиб, қоғозга тўкилган хотиралари жамланган шу номдаги асари нашрдан чиқди. Китобдан юксак маънавияти, соф меҳр-муҳаббати билан элга суюкли, таниқли бўлган Зулфияхоним шахсиятига қизилар, яқин инсонлари, шогирдларига муносабати, Ҳамид Олимжон билан бахтли турмушларига оид кўплаб янги маълумотлар ўрин олган.

Чинакам ижодкор нафақат ўз асари, балки инсоний фазилатлари билан ҳам халқ меҳрини қозонади. Айниқса, ёш қаламкашлар ижодига билдирган илиқ, самимий муносабати, кўрсатган йўл-йўриқлари улар учун катта ҳаётий мактаб вазифасини ўташи мумкин.

“Ҳаётда ҳақиқий устозлар Зулфия опа каби ўзига ихлос қўйган ёшларга фақат шеърият сирларинигина аниқламайдилар. Ҳақиқий устоз, олим шогирдига фақатгина илмнинг заҳматли сўмоқларига қандай кўтариллиши ўргатмайди. Ҳақиқий устоз ҳар жиҳатдан ибрат, муаллим”, дейилади китобда.

1960-1970 йилларда адабиётимизга кириб келган кўпгина қизлар, аёлларнинг ҳаётидаги бурилиш нуқта Зулфия опа билан танишувдан, у кишининг назарига тушишдан бошлангани сир эмас. Ҳалима Худойбердиева, Қутлибека Раҳимбоева,

Муҳтарама Улугова, Ойдин Ҳожиева сингари шоиралар ижодида бу эътибор, рағбат ўз муҳрини қолдирди. Шундай бўлса-да, муаллим фақатгина фикрларига камтарона хулоса ясайди: “Устозим! — деб шеърлар ўқиган бўлса-да, ҳаёт саҳифаларини ва рақлашда, турмуш китобини ўқишда ҳамиша ҳам Зулфия опадек бўлолмаганимиз аччиқ армондир...”

Метин ирода, юксак қалб эгаси, бутун умр бир ўзбек аёли бўлиб яшаб ўтган Ўзбекистон халқ шоири Зулфия ижодини янада теран англаш, мушоҳада этишда “Баҳор келди сени сўроқлаб” асари алоҳида қиммат касб этади. Китоб аёл қалбининг инсоният учун ҳали хануз маълум ва номаълум иқлимларига саёҳатга чорлайди. Мутлола жараёнида китобхон асардан ўзи учун катта маънавий озуқа, бой ҳаётий билим ва тажриба олиши шубҳасиз.

Шерзод ИСОҚУЛОВ.

12 апрель — Космонавтлар куни

БАЙКОНУР ҲАҚИДА БИЛАСИЗМИ?

Космодром (грекча "kosmos" - олам, коинот, "dromos" - югуриш учун мўлжалланган жой) - космик аппарат билан биргаликдаги элтувчи ракета-ларни қабул қилиб олиш, сақлаш, йиғиш, учирлишга ҳозирлаш ва учирлиш учун мўлжалланган, махсус жиҳозланган ҳудуд, иншоот ва техник воқеалар комплексидир. Космодром тузилиши жиҳатидан техник майдон, старт бериш мажмуаси ва хизмат кўрсатиш объектларидан ташкил топади.

XX асрнинг иккинчи ярмидан инсоният коинотни бевосита тадқиқ этишга киришган бўлса, ўтган қисқа давр мобойида дунёнинг етакчи давлатлари томонидан йирик космик иншоотлар барпо этилди.

Космодромларнинг кўчма ва кўчмас тури фарқланади. Яъни, маълум бир ҳудудда йирик лойиҳа шаклида бунёд этилган ва узоқ давр фойдаланишга мўлжалланган космодромлар кўчмас турга мансуб бўлса, кичикроқ лойиҳа ёки тажриба учун бошқа бир авиалайнер (азобус ёки элтувчи ракеталар) воситасида амалга оширилган парвозлар кўчма аэродромлар ҳисобланади.

Марказий Осиё давлатлари орасида фақат Қозғистон Республикаси ҳудудидагина космодром мавжуд.

Байконур - Қозғистон Республикаси Қизил Ўрда вилоятининг 1995 йилга қадар Ленинск деб номланган Байконур шаҳри ёнида жойлашган, Россия Федерациясига қарашли. Собиқ СССР Министрлар Кенгашининг 1955 йил 2 февралдаги қарори билан ғарбий Қозғистон те-

мир йўлларининг Тура-Там разъезди яқинида асос солинган бўлиб, 1994 йил имзоланган давлатлараро битимга асосан, Россия Федерацияси томонидан фойдаланилмоқда.

Байконурга федератив аҳамиятга эга шаҳар мақоми берилган. 1994 йили космик комплекс билан биргаликда Россия тасарруфига узоқ мuddатли ижара ҳудуд сифатида топширилган.

Байконур космодроми китъалараро баллистик ракеталар ишини текшириб, меъёрига етказиш, "Союз", "Молния", "Зенит", "Циклон", "Протон" ва "Энергия" русумли элтувчи ракеталарни синовдан ўтказиб, космосга учирлиш учун мўлжалланган. Космодром таркибида бир неча старт бериш комплекслари, техник майдонлар ва ўлчов пунктлари мавжуд.

Байконур космодромидан фазога 1957 йил 4 октябрь куни ернинг биринчи сунъий йўлдоши учирилган, 1961 йил 12 апрель куни жаҳоннинг биринчи космонавти Ю. Гагарин парвоз қилган. "Восток", "Восход", "Союз", "Союз-Т", "Союз-ТМ" русумли космик кемалар шу космодромдан коинотга кўтарилган. "Прогресс" автоматик юк ташиш космик кемаси, кўп маротаба қўллаш учун мўлжалланган "Энергия" - "Буран" русумли орбитал космик ракеталари ҳамда ернинг кўплаб сунъий йўлдошлари ва планеталараро космик аппаратлар ҳам шу космодромдан парвоз қилган.

Илҳом КАРИМОВ, география ўқиш методикаси кафедраси катта ўқитувчиси.

ДИҚҚАТ, ТАНЛОВ!

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2017 йил 17 мартдаги "Олий таълим муассасаларида "Мен диний экстремизм ва терроризмнинг таҳдидини қандай тушунаман?", "Жаҳолатга қарши маърибалаблар ўртасида қуйидаги йўналишларда танлов эълон қилинади:

1. Иншолар танлови.
  2. Расмлар танлови.
- Танлов голибларининг энг сара ижодий ишлари алоҳида тўплам шаклида нашр этилади ва ОАВда кенг ёритилади. Ижодий ишларингизни шу йилнинг 25 апрелига қадар институт маънавий-маърифий ишлар бўлимига топширишингизни сўраймиз.

<p>МУАССИС: Абдулла Қодирий номидаги Жиззах давлат педагогика институти</p>	<p>Бош муҳаррир: Абдукарим ШАРИПОВ</p>		<p>МАНЗИЛ: Жиззах шаҳри, Шароф Рашидов шоҳ кўчаси 144-уй. Жиззах давлат педагогика институти бош биноси, 2-қават.</p>	<p>Газета «Жиззах-принт» босма махонасида офсет усулида чоп этилди. Адади: 3000. Буюртма № 620 Босмахона манзили: Жиззах шаҳри, Сайилжойи кўчаси, 4-уй.</p>	<p>Таҳририятга келган хатлар доимий диққат-эътиборимизда бўлгани сабабли муаллифларга қайтарилмайди. Газетадан кўчириб босиш фақат таҳририят ёзма рухсати билан амалга оширилади.</p>								
	<p>ТАҲРИР ХАЙЪАТИ:</p> <table border="0"> <tr> <td>А. Холбеков</td> <td>Б. Очилова</td> </tr> <tr> <td>Қ. Ядгаров</td> <td>Ф. Аҳмедшина</td> </tr> <tr> <td>Ф. Аҳмедов</td> <td>С. Каримов</td> </tr> <tr> <td>М. Султонов</td> <td>Ю. Каримова</td> </tr> <tr> <td>Ф. Равшанов</td> <td>Ф. Акчаев</td> </tr> </table>					А. Холбеков	Б. Очилова	Қ. Ядгаров	Ф. Аҳмедшина	Ф. Аҳмедов	С. Каримов	М. Султонов	Ю. Каримова
А. Холбеков	Б. Очилова												
Қ. Ядгаров	Ф. Аҳмедшина												
Ф. Аҳмедов	С. Каримов												
М. Султонов	Ю. Каримова												
Ф. Равшанов	Ф. Акчаев												